

Goedenmorgen, vrienden.

Wij zijn dan op het ogenblik hier bijeen voor een zondagochtend-bijeenkomst en daarbij aan het begin van de Goede of de Stille Week, zoals men het ook wel noemt.

Er zijn natuurlijk heel veel punten, waarover je kunt gaan praten en ik zou misschien aan de traditie getrouw eigenlijk over het lijden van Jezus moeten spreken. Maar er zijn zoveel andere dingen, die op het ogenblik de aandacht trekken. Want wanneer we nu spreken over een kruisgang, och, dan zou ik zeggen: Er zijn op het ogenblik heel wat volkeren en heel wat groepen mensen, die eenzelfde kruisgang doormaken.

In mijn ogen is er eigenlijk een parallel te trekken. Die parallel loopt al gedurende enige tijd. Het is Palmzondag geweest - nu die kunnen we wel zo'n beetje met de bevrijdingsroes aan het einde van de oorlog vergelijken. En daarna is er een periode geweest van steeds grotere ongerustheid, van conferenties en nu op het ogenblik zien we aan alle kanten de wereld koken. Het is, alsof we vlak voor de gevangenneming staan.

En u moet het mij niet kwalijk nemen, dat de moderne wereld mij wat meer interesseert dan een oud verhaal, dat zo uit den treure is verteld. Want als ge u nu op het ogenblik eens afvraagt wat er in die wereld aan de gang is, dan komt ge tot de vreemde conclusie dat veel wat zich op het ogenblik afspeelt is te vergelijken met de houding van twee hogepriesters in Jezus' tijd: Annas en Caiaphas. Daar zeide men: "Het is voor het heil van het volk beter, dat één mens sterve." Op het ogenblik hoort ge zo overal eigenlijk diezelfde tendenz: Ja, het is voor het heil van de wereld en voor de mensheid beter, dat dit of dat onderdrukt wordt, dit of dat onrecht wordt begaan, dan dat wij allen daarvoor de prijs betalen. Dat de mensheid daarbij verschillende punten vergeet en lange tijd vergeten is, dat zal bij Annas en Caiaphas ook zo zijn geweest.

Toen Salomo's tempel voor het eerst werd opgebouwd, toen voor het eerst uit de tent-tabernakel a.h.w. een gebouw werd vol van schoonheid en pracht, toen was er een rechtvaardigheid, welke in de vroege wereld eigenlijk zonder gelijke was. We kunnen spreken over de verschillende legers, welke hebben gevochten, maar nergens vinden we een legermacht zo groot als die van Salomo. Hij had 20.000 strijd-wagens en waarschijnlijk tegen de 50.000 paarden. Hij was machtig in zijn tijd. Hij had de beste kopermijnen; hij had de grootste harems. En in die tijd was er rust, was er welvaart, was er zekerheid. Maar dat kwam, omdat er een wijsheid aan het hoofd stond, die méér was dan de mens Salomo.

Per slot van rekening vertelt men - ik weet niet, of het helemaal waar is - dat toen Salomo als vorst moest worden gekroond, hij tot zijn God zei: "Heer, wat u mij ook wilt geven, geef het mij. Maar één ding vraag ik nog van U: dat is de wijsheid om goed te regeren." Hij heeft het gehad, hij heeft het gebruikt. Waarom? Omdat God voor hem een zeer belangrijke rol speelde. Salomo was verder een machtig magiër. Hij kende veel van de wetten, welke men tegenwoordig is vergeten over onbekende werelden en sferen. En het zegel, dat hij inder-tijd gebruikte, is tegenwoordig nog bekend als een magisch afweermiddel tegen al wat demonisch is.

Laten we het verschil eens gaan analyseren, laten we eens na- gaan waar de moderne wereld nu faalt, waar in de oudheid - Salomo b.v. - de juiste houding was gevonden. U moet mij niet kwalijk nemen, dat ik hier niet in de eerste plaats uit de Bijbel ga putten. Per slot van rekening, als die Bijbel u interesseert, kunt u hem zelf lezen. Er zijn andere scholingen waarvan je als mens minder hoort en die toch even grote waarheden hebben te zeggen en op een manier, die meer past bij mijn onderwerp.

Allereerst wil ik u wijzen op de juiste houding van de mens on- verschillig waar hij leeft. En daartoe haal ik dan enkele regels aan uit de oudheid en wel speciaal uit de Brahmaanse commentaren op de heilige boeken. Ik ga u dit niet verder precies aanduiden, want die commentaren beslaan zo ettelijke bibliotheken vol; het is het werk van vele wijsgeren en vele geslachten. In één van die boeken echter vinden wij het volgende:

"Wanneer de mens leeft, dient hij zich bewust te zijn van wat vóór hem was en te begrijpen wat na hem komt. De eenheid van deze beide dient hij te uiten. Zó slechts zal hij leven als een rechtvaardige en ontkomen aan de toorn der goden."

Daar staat het dan. Maar wat bedoelt de goede man daarmee?

Lang voordat u hier op deze wereld kwaamt, was er een mensheid. En de kans is heel groot, dat velen van degenen, die in deze dagen leven, vroeger al eens op de wereld hebben geleefd. Daarnaast komt een ziel niet zo maar in een lichaam. Het is niet een toverwerkje, een één, twee, drie, knip met de vingers en er is een nieuwe mens, een nieuwe ziel. Er is een groei. Die groei komt van het begin en elke ziel heeft een weg doorgemaakt. Dit betekent, dat zij wat wij be- wustzijn noemen bezit. Zij bezit dus een zekere mate van redenerings- vermogen; zij heeft haar eigen voorkeuren; ze zoekt a.h.w. datgene wat bij haar past. Alles wat vóór is gegaan wordt in dit heden ge- openbaard.

Men kan niet zeggen: "Wij gooien nu plotseling alle oude schoe- nen weg," want wij hebben nog geen nieuwe. Men kan ook in deze tijd niet stellen, dat het nu maar eens afgelopen moet zijn met al die oude verhoudingen. En dan denk ik hier niet alleen aan kolonialis- me, maar ook aan datgene wat men kapitalisme noemt enz. Ge kunt niet plotseling afstand doen van het oude. Want dat oude is in het heden mee verwerkt.

Zoals u hier zit, bent u allen een zeer complex geheel. Ieder van u heeft een voorgeschiedenis- Deze loopt van ver vóór het ogen- blik dat uw leven hier op aarde begon en die geschiedenis zal ver- dergaan. Want u zult ook iets worden. En datgene wat ge worden zult, dat is voor een deel afhankelijk van hetgeen ge op aarde hebt gedaan, wat ge hebt gevoeld, wat ge hebt gedacht.

Nu is dat, wat na ons komt eigenlijk ook erg belangrijk, want wij heb- ben op het ogenblik de kiem van dat komende in ons, zoals de wereld deze in zich heeft. Die kiem kan zich nog op verschillende manieren ontwikkelen. Er is nog een zekere keuze-mogelijkheid voor elke toe- komst. Maar wat in ons bestaat, bepaalt nu al in hoeverre wij met die toekomst in verband staan.

Die geestelijke waarden zijn van veel groter belang dan alles, wat je op het ogenblik redelijk beredeneert. Jezus heeft dat ongetwij- feld geweten, want anders had hij de kruisdood niet geaccepteerd als een culminatiepunt, waarin het verleden en de toekomst in zijn wezen bijeenkwamen en hij juist door het sterven a.h.w. de herrijzenis, de vernieuwing voor zich en voor vele anderen tot stand bracht.

Als ge dan niet moogt leven in het heden alleen, dan moet er toch ergens een kracht zijn, welke dat verleden en die toekomst dui-

delijk maakt. En dan grijp ik weer naar datzelfde boekje. Daarin staat nl. ook - en nu ga ik het vertalen, want het gaat over een zanger en een strijder die met elkaar praten, anders wordt het veel te ingewikkeld:

"Op het ogenblik dat wij leven en ons verleden niet kennen en aan onze toekomst slechts denken uit hetgeen wij nu zijn, zullen wij altijd weer falen, omdat hetgeen voor ons belangrijk is en wat ons in feite bestemt, terzijde wordt gelegd." Erg ingewikkeld. Maar denk nu eens goed na en denk dan aan die wereld van vandaag.

In het verleden waren er koloniën. In het verleden was er veel strijd om superioriteit enz. In dat verleden groeide een zeker chauvinisme van de naties. In deze tijd zijn die dingen eigenlijk alle verouderd. Maar wat was, is gegroeid tot het heden, dat kunt ge niet zo maar opzij schuiven. De vele landen b.v. welke zijn gekoloniseerd en waar men een bestuur heeft gehad, dat niet van het volk zelve was, zijn niet in staat zonder meer zichzelf te regeren. De afhankelijkheidsverhouding uit het verleden belemmert hun in het heden rationeel te handelen. De volkeren die zo erg trots zijn op hun vlag en op hun land en die niet in de eerste plaats denken aan de mens en de mensheid, zullen thans ook - in meer of mindere mate althans - door deze zelfzucht worden belemmerd, als zij iets voor die wereld willen gaan doen. Ge kunt dan wel mooie ideeën opbouwen, maar ge komt niet verder.

De mens, die dit beseft, begint dan over het algemeen redelijk te denken. Hij gaat voor zichzelf zeggen: "Ja, nu moeten we eerst zus gaan doen en zo. Ik heb hier statistieken, ik heb hier de tendenzen van de politiek, van de economie, van de godsdienst bezien, wij moeten dus deze kant uit." Maar u vergeet erbij, dat steeds weer zielen met een oude ervaring in het leven komen; dat steeds weer deze zielen een nieuwe inhoud, een nieuwe betekenis geven aan het oude, zonder het daarbij los te laten.

Hier zou men dus, juist in het begin van deze Goede Week, de conclusie mogen trekken, dat nooit en te nimmer het oude kan worden verlaten. Wij kunnen niet zeggen: "Wij laten hier dit verleden achter ons en wij gaan nu aan iets nieuws beginnen." Alles moet een logische ontwikkeling zijn.

We kunnen ook niet zeggen: "Uit het heden zullen we berekenen wat morgen gebeurt." Dat kunnen we alleen, als we weten wat de geestelijke achtergronden zijn. Dat weten we alleen, als we aanvoelen waarmee wij innerlijk verwant zijn en waarmee de volkeren verwant zijn.

Hoe was dat nu in Jezus' tijd? In de eerste plaats waren daar de priesters. Die priesters dienden Jehovah, Jahwe, de grote God, de enige God. Maar zij stonden in hun geloven en hun denken niet alleen uit een volk, dat één God kende. Zij hadden al eerder fasen van priesterschap doorgemaakt en daarin was de macht, welke aan die God was verbonden, voor hen belangrijker dan de God Zelve. Zodat voor hen hun God en hun tempel in de eerste plaats betekende een macht om wat zij het goede achtten te doen. Zij vroegen zich niet af: "Wat groeit er uit deze tijd?" Zij handelden volgens het gezagsprincipe van de oudheid.

Jezus' leerlingen waren Joden. Later kwamen er wat Grieken bij, maar hoofdzakelijk waren het toch Joden. Jezus bracht hun een totaal nieuwe leer. Hij vertelde hun, dat hij het einde was van het Oude Verbond, van de Oude Wet en dat hij hun de Nieuwe Wet bracht. Maar konden zij nu plotseling daaraan beginnen? Konden zij ineens Jezus' leer superieur stellen? Overal vinden wij de bewijzen, dat dit niet zo was.

Er werd over gedebatteerd, of men om christen te zijn niet eerst jood moest worden, d.w.z. de godsdienst dan. En zo kunt ge verdergaan.

Het oude zet zich steeds voort in het heden. En toch kende Jezus klaarblijkelijk de toekomst zeer goed. Hij weende over Jeruzalem. Jeruzalem is verwoest. Hij zeide, dat hij niet was gekomen om de vrede te brengen maar het zwaard. Er is geen meer verbeten strijd op deze wereld gevoerd, dan sedert het Christendom als erkende leer Europa ging beheersen.

Zo kunnen we verdergaan. Jezus voelde dus wel degelijk aan wat de affiniteiten, de banden waren tussen die toekomstige mogelijkheden, tussen de wereld waarmee de mensheid in harmonie was, zijn wezen en zijn doel. En dit doen we in deze tijd nu juist niet.

Er worden plannen ontworpen op lange termijn. Dat is alles heel mooi. Maar al die plannen op lange termijn blijken steeds weer spaak te lopen. Zij lopen in de eerste plaats spaak door de mensheid die vasthoudt aan het oude, dat is waar. Maar in de tweede plaats en misschien nog meer, doordat de mensheid zich gaat richten op heel iets anders.

Die mensheid heeft haar eigen, ik zou zeggen, instinct. Zij kiest niet redelijk, zij kiest volgens haar gevoel en dat gevoel betekent dan, dat zij heel vaak kiest voor iets wat politiek en economisch gezien volkomen verkeerd is. Toch is alleen langs deze weg, langs deze onredelijke keuze, een werkelijke vooruitgang te verwachten. En als ik dit zo in het algemeen zeg, dan moet ik daar logischerwijze conclusies aan vastknopen, die ook meer gedefiniëerd zijn, want met algemeenheden alleen zijn we geen van allen gediend, noch wij noch u.

Laten we dan allereerst dit stellen: Op dit ogenblik beginnen de instincten van de menigte weer te werken. Aan de ene kant zien we dat in allerhand gewelddadigheden ontaarden: Zuid-Afrika, Noord-Afrika, Zuid-Amerika, het zuiden van de Ver. Staten en zo kun je verdergaan. Ik spreek dan niet eens van de opstanden in Rusland, welke sedert enkele jaren regelmatig weer opvlammen, ook al zijn ze nog niet van al te groot belang.

De mensheid zoekt instinctief iets te bereiken, dat meer waar is, dat haar meer bevredigt dan alles, wat men op het ogenblik redelijkerwijze kan verwachten. En het antwoord moet komen uit een aanvoelen van de toekomst.

Voordat ik dit nu met u ga afhandelen, wil ik nog even een paar regels citeren, omdat we nu vanzelf op een ietwat persoonlijk terrein gaan komen. Ik ga nu maar samenvatten. Er zit ook wat van de Brahmanen in, maar ik heb ook wat uit andere werken geput en zelfs uit enkele lessen, die wij - bij ons dus - ook nog krijgen; wij hebben ook onze leermeesters:

Elke mens, die afstand kan doen van zijn verleden, wint daarmee automatisch het hernieuwde leven.

Herrijzenis is het afrekenen met het verleden ten koste van alles om in de nieuwe wereld geheel vrij te zijn. Elke poging om op deze wijze vrijheid te gewinnen moet gepaard gaan met een erkenning van het eigen "ik".

Elke mens daalt af tot in de diepste krochten van zijn eigen wezen, a.h.w. tot in het diepst van de hel, voor hij van daaruit hernieuwd en herboren kan herrijzen en zijn plaats kan innemen in de bewuste werkingen, die geen tijd meer kennen. Elk klein detail van het heden is daarbij van belang. Dat wat je doet, moet in zekere mate redelijk zijn, dat is waar. Want anders zou je krankzinnig worden. Maar al wat je doet, moet in de eerste plaats een antwoord zijn op een innerlijke drang. Slechts door datgene, wat

je nu niet meer weet, maar wat uit een verleden toch als weten in je voortleeft, bewust mede als oordeel te gebruiken, mede te gebruiken ter beoordeling van omstandigheden, van de noodzaken en tot vaststelling van je eigen behoeften, kun je verder komen.

Alle wetten, die er bestaan, zijn van nul en gener waarde buiten de cosmische wetten, die van het begin af aan u hebben geregeerd. Alleen deze wetten zijn werkelijk in uw wezen verankerd, al het andere verandert. Om tot een vernieuwing en een bewustwording te komen, zal men steeds weer niet het oude moeten overwinnen, maar het moeten aanpassen en veranderen. Voor de mensenziel is de gelijkmatige groei, het zich langzaam openen voor de goddelijke kracht, van groter belang dan de schijnbaar plotselinge ontwikkelingen, de sprongmutaties van denkbeelden en geest, die in feite steeds weer zichzelf verslaan, doordat zij een direct conflict met het oude betekenen.

Gods werkelijkheid is rond ons. Wij kunnen deze waarheid en deze werkelijkheid nooit volledig beseffen, maar wij kunnen deze waarheid en werkelijkheid aanvoelen. Wie steeds werkt uit het innerlijk bestaan, komt tot de meest juiste handelingen, de grootste waarheid en bereikt de eindvernieuwing van zijn eigen wezen.

We gaan dat nu nog even toepassen op de wereld en daarna ook nog even op de mens zelve.

Op het ogenblik is er in de wereld zeer veel strijd. Zoals ik reeds zeide: het lijkt wel, of de bitterheid van kruisgang op het ogenblik voor vele mensen werkelijkheid wordt. Maar de kruisgang zelve is ook het offer. Zij is de stimulans voor de vernieuwing, de aanpassing aan de innerlijke werkelijkheid. Naarmate het lijden en de strijd in deze wereld groter worden, mag worden gesteld dat de mens zich meer vrij zal maken van het redelijke. Het instinct van de stofmens (het dier: de mens) zal een grote rol spelen, maar kan nooit volledig bevredigen. Zo zullen de onbewuste geestelijke waarden steeds sterker invloed krijgen.

Aan de hand daarvan mag worden verwacht dat deze wereld, die a.h.w. in haar lijdensweek is gedompeld, die de grote beproeving van een paar oorlogen al achter zich heeft, welke de hele wereld in strijd brachten, nu op het ogenblik staat voor haar laatste offer: haar kruisgang.

Het oordeel is al gesproken. Hoe dit kruisoffer te zien? Ja, wij weten dat een herrijzenis - ook voor de mensheid, voor deze wereld - eruit voort zal komen. De mens echter, die zich op dit ogenblik kan aanpassen aan al wat er gebeurt, die geen haat kent en geen haat uitstraalt, een mens, die op dit ogenblik in werkelijke naastenliefde probeert zoveel mogelijk te verdragen wat er gaande is, die beleeft eigenlijk reeds de herrijzenis, voordat er sprake is van een voor anderen kenbaar vallen van bestaande waarden.

Toen Jezus stierf, stierf hij volkomen in overeenstemming met zijn leven en zijn herrijzenis was a.h.w. de onmiddellijke voortzetting daarvan. Wanneer deze wereld de laatste grote proef ondergaat, zal die wereld ongetwijfeld veel moeten prijsgeven wat zij tot op dit ogenblik van het grootste belang heeft geacht. Maar daarvoor in de plaats komt dan ook dat zij, mits zij zichzelf weet te blijven, na korte ogenblikken van ontsteltenis verder kan gaan, zal herrijzen en dan de nieuwe impuls vinden, de nieuwe geestelijke kracht.

De tijd van de materialist, de tijd van de mechanisatie gaat voorbij. De tijd van de esotericus en van de filosoof breekt aan. Deze schijnbaar grote verandering behoeft geen grote verandering te zijn. Want dat wat die mensen zijn geweest, gaat in een nieuwe richting voort.

De wetenschap van heden - materialistisch als zij is - zal morgen

evenzeer met dezelfde systemen en methoden verder kunnen gaan en geestelijke krachten leren kennen. De denkers van heden, die zich bezig houden met economische structuren, met sociaal-politiek en dergelijke, zij zullen morgen misschien gaan filosoferen en gaan denken over de systemen om de mens een geestelijke gelijkmatigheid te geven. Verwacht de grote verandering niet uiterlijk; dat is maar een korte periode. Verwacht daarentegen wel de grote vernieuwing. En zoals dit voor een wereld geldt, geldt dit natuurlijk voor elke mens. De ene mens heeft een moeilijker leven dan de ander. De ene mens voelt zich op dit ogenblik gelukkiger en tevredener dan de ander, want verschillen zullen er altijd zijn. Maar voor elke mens geldt ook weer, dat wat hij is geweest, wat hij heeft gedaan op een gegeven ogenblik niet meer bevredigend is.

Dat geldt heus ook voor velen, waarvan u het niet zou zeggen. Ik ken mensen in kerken, die tot de steunpilaren worden gerekend en die toch voor zichzelf beginnen te twifelen. Ze houden vast aan het systeem, omdat dat tenminste nog enigszins orde geeft; omdat het voor de kinderen misschien goed is of omdat ze niets anders kennen. Maar voor iedereen is op het ogenblik deze geestelijke ondergang aan de gang. Je móét veranderen. En bij dat veranderen kun je niet ontkomen aan je vroeger bestaan, aan je vroeger leven. Je kunt het ook niet totaal veranderen. Wat u geweest bent en wat u op het ogenblik bent, wat een rol speelt in uw lichaam, wat een rol speelt in uw geest, kunt u niet terzijde stellen. Maar ge kunt het omvormen. Datgene, wat u op het ogenblik verwerft en verworven hebt, dat zult u zodadelijk kunnen gebruiken in geestelijk opzicht.

En ja, dan klinkt het misschien wel heel erg optimistisch als ik zeg: "O, de mensheid zal herrijzen. Ook u kunt herrijzen, herboren worden." En dan denkt u waarschijnlijk eerst aan die droeve gang naar het graf, die zwart omrande advertenties en al wat daarbij hoort. Maar zelfs dat is niet noodzakelijk. Let wel, alles wat je stoffelijk hebt gedaan, kan worden omgezet in geestelijke waarden. Alle systemen die je stoffelijk hebt gebruikt, alle belevingen, die je in de stof doormaakt - en dat gaat van je lusten en je hartstochten, je onbeheerstheid af tot je hoogste denken en je meest wonderlijk kunnen toe - is bruikbaar voor de geest. De instelling alleen moet veranderen.

Voor de mensheid van heden geldt, dat zij veranderen móét. Voor u als mensen met een beperkte levensduur is die dwang niet zo groot. En toch wil ik u erop wijzen, dat ook voor u de mogelijkheid bestaat om te veranderen. En die verandering bestaat niet, uitdrukkelijk niet, in de verandering van uw uiterlijk bestaan en uw leven. Zij bestaat in het gebruiken van hetgeen u tot nog toe kende, wat u tot nog toe heeft bereikt, voor een nieuw doel.

Ja, nu ben ik zover gekomen. Nu zou het niet redelijk zijn weg te gaan, zonder u te vertellen wat dat nieuwe doel moet zijn. Ik zou ook hier weer uit vele bronnen kunnen gaan putten. Maar me dunkt, dat ik verstandiger doe om dat nu eens gewoon te zeggen, zo man tegen man (ja, u moet me niet kwalijk nemen dat ik niet zeg "man tegen vrouw", want dan krijgen wij altijd van die gesprekken, die toch weer enige logica ontberen; dat is niet tegen de dames, niet tegen de heren, maar het is een verschil van denken).

Luistert u eens. Dat doel waar we naar streven. Wij weten allen - dat weet u zo goed als ik - dat er bepaalde onbegrepen dingen zijn. Ja, ik zou de gemeenplaats uit Hamlet kunnen citeren: "For there are more things between heaven and earth, Horatio, than are dreamed of in your philosophy." Er is meer tussen hemel en aarde. Er is meer dan u zelfs met al uw kennen en denken omtrent geestelijke werelden beseft. Een groot gedeelte van het ongeziene behoort ook tot uw we-

reld, tot het heden. Er zijn veel van die schijnbaar occulte en duistere mogelijkheden, die ook behoren tot de mogelijkheden van het heden. Uw doel moet niet zijn om vandaag te leven in de sfeer en de gedachting van een geest, dat kunt u toch niet. U moet vandaag leven in het gebruik, het steeds sterker gebruik van deze tot nu toe verwaarloosde innerlijke mogelijkheden. Daarvoor hebben we een paar dingen nodig. En die paar dingen, die we nodig hebben, stellen we ons dan als eerste doel.

Wij moeten innerlijk zeker zijn van onszelf. De zekerheid dat wij kunnen bereiken, de zekerheid dat wij zullen bereiken, is belangrijk. Zonder dit komen wij niet verder. Het eerste doel moet dus wel zijn: voor onszelf innerlijk zeker te worden van een band met de Oneindigheid; zeker te worden dat ons leven zin en doel heeft, ook al beseffen wij dit niet. Zeker te zijn dat - als het nodig is - wij over krachten kunnen beschikken, waar een mens niet van durft te dromen.

Maar dit is natuurlijk niet het geheel. Het tweede doel is: op jezelf te leren betrouwen. Het klinkt misschien een beetje vreemd in een wereld, waarin men nog voortdurend schermt met het offer, het "Bloed van het Lam" en al wat erbij hoort. Die dingen hebben een betekenis; maar niet als ontheffing van een persoonlijke aansprakelijkheid, het wegnemen van schuld zonder meer.

De mens van heden moet op zijn weg naar het doel voor zichzelf de wetenschap bereiken, dat wat hijzelf doet voor eigen aansprakelijkheid door hemzelf zal worden geboet, wanneer het verkeerd is; door hemzelf zal worden erkend als goed en vreugde zal brengen, indien het werkelijk goed is.

De mens moet leren, dat hij geen enkele fout kan begaan die eeuwig is, zolang hij in zichzelf het Godsbetrouwen kent. U kunt niets doen wat verkeerd is, zolang u tenminste blijft beantwoorden aan uw voorstelling van een God.

Als u op deze wijze leeft, leert u uzelf beter kennen. Maar u zult ook juist datgene, wat tot nu toe vaak in u werd onderdrukt, meer bewust kunnen hanteren. Want u weet nu dat u het kunt. Dat is dan het tweede deel van het doel.

Het derde deel van onze doelstelling ligt een klein beetje in de toekomst. Wij moeten wel beseffen, dat er in feite geen "morgen" is. Er is altijd het heden. Wat wij vandaag doen, zal gelden door alle tijden. Wij moeten voor onszelf de zekerheid weten te winnen, dat elke daad die wij stellen, al wat wij beleven, al wat wij doormaken, betekenis zal hebben door alle tijden, ook voor ons. Wij mogen nimmer verdergaan, als er een twijfel in ons is aan de aanvaardbaarheid. Wij moeten volledig en geheel uit onszelf handelen, werken en geven en daarbij zeker zijn: Ik heb dit gedaan naar mijn beste weten. Dit kan te allen tijde, voor een eeuwigheid lang staan als een beeld van mijn wezen.

Hebben wij dat bereikt, dan kunnen we aan het hoofddoel, aan het einddoel beginnen.

Het einddoel voor de mensheid van heden ligt vreemd genoeg a.h.w. in de nabijheid van Jezus' kruisdood en herrijzenis. Wij moeten op een gegeven ogenblik het oude, dat wij zijn, kunnen offeren aan het nieuwe, dat in ons leeft. Wij moeten kunnen afwachten a.h.w., zonder ooit wanhopig te zijn. Wij moeten nooit vragen naar een bewijs van buitenaf, dat ons kracht toont of dat ons eeuwigheid belooft of dat ons raad geeft. Wij moeten van uit onszelf werkende en offerende volgens ons beste weten als het niet anders kan, wachten op het ogenblik, dat ons de ogen werkelijk geopend worden, dat het stralende licht van de eeuwigheid voor ons kenbaar wordt. Want dit is de enige vrede, dit is het enig geluk dat blijvend is en onafhankelijk van tijd, van ervaring of bewustzijn; dat is eeuwig!

Het is dit eeuwige waar wij naartoe werken, waar wij naartoe streven. En wanneer wij dit hebben bereikt, zullen wij misschien - zoals Jezus deed - op onze eigen wereld terugkeren a.h.w., raad geven en helpen, maar er zal toch iets veranderd zijn. Want in ons leeft dan een nieuwe kracht, een nieuw weten. De banden van vroeger zijn los. En daarvoor in de plaats komt de zekerheid, dat we overal kunnen zijn waar wij moeten zijn, dat er niets is dat verkeerd kan gaan, dat wij onze taak kunnen vervullen tot het laatste toe. Om dit echter te bereiken, moeten wij eerst het doel nastreven. Het doel van de wereld voor heden. Het doel van de mens elk voor zich ook in het heden. Het bereiken van die innerlijke toestand, waarbij het verleden kan worden omgevormd tot een lichtend heden, dat een directe band is met God.

Nu, vrienden, denkt u daar nog maar eens over na. Neemt u mij niet kwalijk, dat ik u geen Paasverhaal heb verteld. Neemt u mij niet kwalijk, dat ik u heb herinnerd aan het vele onaangename, dat er op het ogenblik in de wereld is. Want al deze dingen, vrienden, zijn werkelijkheid voor u. Het is met deze werkelijkheid dat u klaar zult moeten komen en niet met de droom van een verleden. Het is deze werkelijkheid, zoals ze voor u bestaat, welke u moet hanteren en tot iets beters moet maken.

Als we dat nu beseffen en u begint eraan, dan denk ik dat het ook u zal blijken, dat de morgen van de herrijzenis al heel dichtbij is. Ik wens u verder allen een prettige zondag toe.

-:-

Goedenmorgen, vrienden.

Ja, nu wordt het voor mij eigenlijk ook een verplichting een Paasrede af te gaan steken. Ieder doet dat op zijn manier. Ik ben bang dat het systeem van mijn voorganger wel een klein beetje in mijn richting komt.

Weet u, er zijn zo van die dingen, waar ik eigenlijk niet helemaal bij kan. Wanneer je nu eens goed naar de wereld kijkt - niet naar de geschiedenis van die wereld, dat heeft mijn voorganger al gedaan - maar zo naar wat de mensen doen op het ogenblik, die Christenheid die bezig is aan de Paasbeweging, dan moet u eens opletten. De radio blèrt steeds meer trage, treurige liederen. In de kerken zullen zo dadelijk de klokken gaan zwijgen. De katholieke kerken trekken een rouwgewaad aan; de tabernakels staan leeg; mensen houden zich voortdurend bezig met op zichzelf muzikaal misschien zeer mooie Passionen: de Mattheüs Passion, de Johannes Passion enz. enz. en het is één klaagzang al klaagzang.

Ik weet niet waar dat nu eigenlijk voor nodig is? Waarom zou je nu treuren bij het idee, dat iemand zegeviert? Als ze u vertellen, dat u over een paar dagen de honderdduizend krijgt en dat u tot die tijd krap in uw centjes zit, gaat u dan op het ogenblik een treurige waad aantrekken, een lang gezicht zetten en treurliederzangen zingen? Als je weet, dat je dadelijk de jackpot hebt, ga je dan omdat hij er nog niet is traag en loom en treurig doen? Het verbaast mij een klein beetje.

Ik zou zeggen, als je nu werkelijk gelooft in de herrijzenis van Jezus - het is een geloofspunt, natuurlijk - maar als je daar nu werkelijk in gelooft, zou je dan eigenlijk niet met een steeds meer jubelen er naartoe moeten? Het is een beetje een toneleffect, weet u, al dat treuren. Zo iets van: we gaan de hele zaak in het donker zet-

ten, dan valt dadelijk een lichtje zoveel te meer op. Mensen mogen dat doen, hoor. Ik heb er helemaal geen zwaar tegen. Maar ik vind het toch wel een beetje gek, dat ze dat niet alleen kerkelijk doen maar ook voor zichzelf. En dan kom ik aan mijn kant van de zaak.

Als je nu goed kijkt naar wat je bent, dan kun je zeggen: Nu, ik zou wel wat beters willen. De één wil een beetje slanker zijn, de ander een beetje jonger, weer een ander een beetje groter en zo heeft ieder wel zijn eigen wensen. Maar dit alles is een tijdelijk iets. Dit leven is a.h.w. een zekere prijs, die je betaalt voor het licht, voor de vreugde, voor de herrijzenis van zo dadelijk. De zorgen die je vandaag hebt, nu ja, dat zijn de dingen, die moet je nu eenmaal op de koop toe nemen, omdat je anders dadelijk niet gelukkig kunt zijn. En dan zie je al die mensen treurig door het leven gaan. Zo iets van: Nu, ik zal blij zijn als ik dood ben. In plaats van dat ze zeggen: "Potverjoppie, wat ben ik blij dat ik leef, wat ben ik blij dat ik wat te doen heb." Zeker, het zal eens een keer tegen zitten en het zal eens een keer goed gaan. Maar heb ik dan geen leven? Heb ik dan niet de zekerheid, dat met wat ik vandaag doe, morgen dat licht voor mij bestaat?

Natuurlijk, in menig mens schuilt een kind. U weet, hoe dat gaat met kinderen? Ik heb ze vroeger ook gehad. Dat was ook zo'n geschiedenis, hè, dan waren ze jarig - laten we zeggen met Pasen. Een maand van tevoren begon het al: "Hè, over 29 dagen ben ik jarig...." Dat ging zo door, elke dag. En dan moest je nog heel goed oppassen, want op de ochtend van de verjaardag zelf zei je: "Nou, jongens, om 8 uur dan mogen jullie de cadeautjes halen." Per slot van rekening een mens kan toch niet vroeger opstaan dan een uur of 6, 7 en zeker niet, wanneer het een feestdag is, nietwaar? Maar ja, dat dacht je. Drie uur, half vier: "Pappa, Mamma, ik ben jarig!"

Weet u, daar doet een mens me ook aan denken. Die zouden dat op dezelfde manier kunnen doen. Per slot van rekening, er is een dood en er is veel ellende op de wereld. En er zijn veel dingen, die je liever niet zou doen. Maar heb je nu van binnen ook niet het gevoel: zo dadelijk ben ik jarig? Zo dadelijk is er voor mij toch licht, een vreugdige wereld, veel grotere vrijheid. Waarom dan zo treurig, waarom zo somber? Waarom die begrafenisgezangen. Waarom dat "en ik vind er niets meer aan; en het deugt niet meer; en nou heb ik er genoeg van; o, als dat nu eindelijk maar eens voorbij was."

U bent toch gelukkig! Jezus vond het niet prettig aan het kruis te worden gespijkerd; dat geloof ik graag. Ik zou het ook niet prettig vinden en niemand zou het prettig vinden. Maar hij wist toch één ding beter dan u. Hij wist, dat er een herrijzenis kwam en vandaar dat hij nog in staat was om de wenende vrouwen te troosten; dat hij zijn moeder, Johannes, Maria Magdalena, al degenen die daar onder stonden, kon troosten. Hij had daar de kracht wel voor, want hij wist: dat is nu een kleine prijs, die ik betalen moet voor de verheerlijking van zo dadelijk.

Nu ja, zo sta je dan in het leven. Ook in een soort kruisgang, als u dat zo wilt. Voor de één wat erger, voor de ander wat minder erg. Maar een kruisgang, die eindigt in een herrijzenis. Wanneer we werkelijk de zaak tot het einde toe kunnen doorzetten, zoals we denken dat het goed is, dan staan we in het licht. Laten we dan mijnentwege als kinderen gaan zeggen: Nu ja, nog een paar daagjes, nog een paar jaartjes, een paar decaden misschien en dan hebben we dat licht. We zijn dan vrij.

Laten we ons er nu op verheugen. Droom rustig van alles wat je krijgt. Geloof me - nu ja, met die kinderen viel het wel eens tegen,

want als je hoorde wat die aan verlanglijstjes hadden, dat was verschrikkelijk! Een pop en een trekwagen, een sabel - zelfs al waren de cadeautjes, die ze in de handen hadden veel meer waard dan alles wat ze gewenst hadden.

En wij staan tegenover een veel groter Vader, wij staan tegenover God. Denkt u nu werkelijk dat als u zo dadelijk dood bent of als u zo dadelijk een nieuw geestelijk licht hebt, dat u minder krijgt dan u gevraagd hebt? U krijgt veel meer! Denkt u nu werkelijk dat niet elke moeite, die u vandaag aan de dag genomen hebt, niet ruimschoots wordt betaald?

Het is eigenlijk vreemd, dat veel mensen iets onaangenaams willen doen, als er een paar guldens aan vast zitten, maar dat ze het vertikken om iets onaangenaams te doen, als er werkelijk een eeuwigheid van licht als loon wordt gegeven.

Weet u, voor mij is Pasen niet het idee van: eerst de Stille Week en dan alles treurig en duister en traag en dan ineens: Halleluja, de Heer is verrezen! Neen, wat geweest is, is geweest. Het is voorbij. Voor mij telt iets anders. Jezus is mij op die weg voorgegaan, nu ben ik ook bezig. Dat is geest; u bent het als mens. En we zullen allen onze punten kennen, dat we moeten zeggen: Ja, nu moeten we even onze persoonlijkheid opzij zetten. En we zullen allen die ogenblikken kennen, dat we denken: Nu, we zijn moe; of: Nu kan ik haast niet meer. Maar we zullen ook allen in ons die zekerheid hebben dat, als we maar doorzetten, als we niet bang zijn om zo nodig Calvariën op te gaan, de herrijzenis voor ons klaar ligt; dat we het geschenk krijgen van het bewustzijn over een hele eeuwigheid. Ik zou die wereld willen zien als licht, als zonnig.

Nu zijn er heel veel mensen, die kunnen dit nu eenmaal niet. Zij zitten elk ogenblik in de put en dan niet een gewone put, maar een echo-put, weet u wel, heel in de diepte. Ik kan dit alles begrijpen. Maar is er dan voor ons niet de zekerheid van licht, van herrijzenis? Is de hele wereld niet één zoeken naar die climax van een lichtend bestaan, van een vrij bestaan? Is niet ons hele leven met al zijn raadsels, met zijn problemen en zijn tegenstellingen, alleen maar één voorbereiding om God te kunnen zien? Het lijkt mij zo'n kleine prijs om te betalen.

Ik heb het veel gemakkelijker dan u, hoor. Wat dat betreft, bij ons bestaan er b.v. geen snelheidsbeperkingen, geen politie, die je net bekeurt, als je natuurlijk voor één keer in de tien jaar net eens iets doet, wat niet mag enz. Maar ook bij ons is het de kwestie van werken naar een steeds groter licht, naar een openbaring. Zoals bij u. En wij kunnen er blij onder zijn, vreugdig onder zijn. Waarom kunt u dat niet?

Ik zeg maar zo: als je gelooft aan een Pasen, aan een herrijzenis, aan een voortbestaan na de dood voor jezelf, dan kun je niet anders dan voortdurend weer blij zijn in je leven. Want elk ogenblikje dat het minder prettig is, herinner je je toch: dat heeft zijn doel, dat heeft zijn zin, zo dadelijk zal ik daardoor het licht krijgen.

Nu, daar heb ik eigenlijk mijn Paasgedachte mee gebracht. Het klinkt een beetje gek, maar voor mij is Pasen inderdaad zo iets als kuikentjes, als bloesemtakjes. Weet u waarom? Omdat de lente een feest van vernieuwing is. En Pasen is een feest van vernieuwing. Als je in de winter zit en het is koud en je ziet het eerste groene blaadje, dan zeg je: "Dadelijk komt de zon, dan wordt het lente, want de sneeuw-klokjes zijn er al. Zeg, heb je het gezien, de eerste crocus staat er al! En wat zal het dadelijk weer mooi weer worden. Dadelijk wordt het weer warm, gaat de zon weer schijnen. We gaan naar de bloeiende bollen toe. We zullen dadelijk weer de appelbloesem zien. We zullen aan

het strand kunnen zitten of op een terrasje." Je denkt aan alle prett-
tige dingen....midden in de winter.

Nu ja goed, misschien dat vergelijkenderwijs uw leven nog winter
is, maar aan alle kanten zijn er de tekenen van vernieuwing, aan alle
kanten zijn er tekenen van lichtende kracht. Zouden we ons dan al
vast maar niet klaarmaken om daarvan te gaan profiteren, vrienden?
En zouden we dan maar niet onze zorgen beschouwen als iets, wat nu
eenmaal nog noodzakelijk is, maar waar we overheen kunnen stappen,
omdat het zo dadelijk feest voor ons is? Het feest van de herrijzenis?

Het is vandaag geen mooie redevoering geweest, hè? Ik kan echt
met u meevoelen. Maar het was me eerlijk uit het hart gegrepen, omdat
ik zo vaak de mensen zie, die zichzelf ziek maken en ziek houden;
de mensen zie, die zichzelf ongelukkig maken; de mensen die hun eigen
zenuwkracht zitten te verspillen voor niets; omdat ik zo vaak die
mensen zie, die van een leven, waarin zoveel geluk en zoveel glans
en licht zou kunnen zijn, iets maken dat lijkt op een duistere kerk
met een verlaten tabernakel en de rouwratel in plaats van de verwach-
ting van licht, van vreugde.

Weet u, als je van je leven een verwachten van het geluk kunt ma-
ken, dan kun je al het andere beter dragen. Als je niet verwacht dat
je ziek zult zijn, als je niet verwacht dat je op de een of andere ma-
nier ongelukkig zult zijn, dat iets tegen zal lopen en dat het werke-
lijk niet herstelbaar is, als je verwacht dat alles zijn zin en zijn
betekenis heeft, dan kun je toch blij zijn?

Zo, nu heb ik u mijn deel gezegd. U moet mij niet kwalijk nemen dat
ik u nog even aan een meer literair-gezinde vriend overgeef, die ook
zijn eigen verhaal heeft te vertellen. Wat mij betreft, ik dank u voor
de aandacht, voor het geduld, waarmee u hebt geluisterd en wens u na-
tuurlijk een erg prettige zondag toe. En wat ik u nog meer toewens is:
steeds meer zon in uw leven en steeds meer vertrouwen in het licht
dat komt. Tot ziens.

-:-

Goedenmorgen, vrienden.

Op deze ochtendbijeenkomst zou ik zeer gaarne uw aandacht vragen
voor enkele kleine lessen, die misschien wat liggen buiten het kader
van hetgeen u verwacht.

Het is in deze dagen een wachten op het licht en op de lente.
Het bloeiende hout roept als een vlammend uitroepeteken reeds uit:
Zo dadelijk komt de tijd van bloei, van vreugde, van zomer! En als ik
de mensheid beschouw, zoals ook mijn beide vrienden hebben gedaan,
dan voel ik in mij een vreugde, omdat ik die tekens van bloesem en
bloeiend hout, deze belofte van komende oogst en rijpheid zie in de
mensen van deze dagen.

Uit de schijnbare verwarring en doodsheid van een wereld, die ma-
terialistisch en egoïstisch gezind lijkt, rijst steeds sterker het be-
grip op van mensheid, het begrip van menselijke plicht en menselijke
taak. Het is mij als de lichtgele bloesem, die wordt tot zon uit aar-
de geboren, stralend te midden van somberheid. Ik zie rond mij mensen,
die - steeds meer ontevreden met hetgeen zij kennen en bezitten -
vragen naar één straal van licht, één nieuw geloof, één nieuw denken.
Zij zijn mij als knoppen, die ontspruiten, nog zilverig, langzaam tin-
tend naar groen, die voor ons de boden zijn van de voltooiing van
een winter, van het begin van een nieuw jaar.

Ik zie in de vele strijd, die de mensen voeren, het breken van het dode hout. Zoals de stormen, die komen, de laatste ritselende, fluis-terende bladeren van de eik wegsleuren, het laatste blad van een beuk misschien nog meedragen, de dode tak breken en in hun geweld het ge-fluister van het verleden doen verstommen om daarvoor in de plaats te geven de nieuwe bloei, de nieuwe tijd.

In de sterren en in de taal van de sterren wordt het duidelijk. Een periode op deze wereld is ten einde gegaan; een nieuwe tijd, een nieuwe belofte kondigt zich aan. Als een meteor, die zijn baan trekt langs de hemel, wijzend met steeds bredere sluierstaart naar zon en licht, is een nieuwe persoonlijkheid, een meester zo ge wilt, in deze wereld neergedaald. En als een landman gaande over de verse voren, zo strooit hij zijn woord uit: het zaad van nieuw bewustzijn in landen, waar haat en vooroordeel heersen.

Ik weet....nu zal het snel lente zijn. Ik weet, nu kan die nieu-we tijd niet lang meer op zich laten wachten. Nu zal zo dadelijk de akker zich met het eerste groen van nieuw begrip gaan tooien. Het lijkt mij, of ik in de geest de jubelstem hoor van bewusten, die uitroepen: "Ziet, de tijd is nabij." Ik zie hen als jubelende leeuwe-rikken opstijgen naar het grote licht; roepende over de vreugde van een nieuwe wereld en een nieuwe eeuw.

Alles in deze tijd lijkt doods misschien. En de vlamme tekenen van een komende tijd, zij zijn als bloesems, die ons zon beloven en vreugde. Misschien klinkt u het menselijk zoeken en denken in d' oren als 't eeuwige ruisen van een zee; soms wat traag en slaperig, soms met ontstellend geweld - en toch dezelfde stem. Maar bedenkt, de zee van onbegrepen zijn (van schepsel dat zijn God nog zoekt), zal door alle tijden ruisen tot de laatste dag. Maar het land (het bewustzijn ons gegeven, de werelden en sferen ons geschonken), zij tooien zich reeds nu. En misschien lijkt het u vreemd, als ik zeg dat deze ver-warde aarde mij doet denken aan een blozende bruid, die zich tooit in de verwachting van hem, die zal komen om haar tot een nieuw le-ven te voeren.

Er is nieuw leven, er is nieuwe kracht, er is een nieuwe open-baring. De tijden zijn bijna voleind en het nieuwe ontluikt, ontluikt reeds in de barheid van stormen en menselijk onbegrip, vasthoudend-heid aan het oude en verzet.

Misschien is mijn gelijkenis niet juist. Laat ik het u dan zo zeg-gen: De mensheid heeft vele honderden jaren als een rups gezocht, gevreten aan materie, aan filosofie en aan weten en is verzadigd. Ingesponnen in haar cocon worstelt ze nu om de vrijheid, nog niet we-tend wát zij is. Maar zo dadelijk, wanneer het broze hulsel breekt, dan zal er een vlinder zijn geboren, een stralende vlinder van mens-heid; en het goudstof op haar vleugels droogt in het licht van god-delijke liefde. Het zal u dan misschien verkondigen, hoe alles zin heeft, betekenis en plan.

Ik verheug mij dit groot gebeuren te mogen zien, terwijl ik nog niet ver van de wereld ben. Ik zou u toe willen roepen: Verheugt u, omdat gij, gij mensen en toch geesten van licht, moogt beleven deze verandering en omwenteling, deze vervulling van een oude belofte, deze geboorte van een duizendjarig rijk van vrede en vreugde, dat niet door mensen wordt gesticht maar door de kracht van de Eeuwige Zelf.

Zo is het ook voor mij een goed Pasen. Zo is het ook voor mij een tocht over Calvariën. Maar zo is het voor mij bovenal: de bevestiging van een eeuwige en goddelijke liefde, reeds nu kenbaar aan tekenen in de stof zowel als in de geest, zijnde de bevrijding die naderbij komt, de melodie der eeuwigheid, die zelfs de trage geest van mensen zal brengen tot een dansen en jubelen in een nieuw herboren wereld.